

Komenský a my 2025/2026, 24. ročník

Téma kategorie D

Poklad jazyka českého

Do soutěže Komenský a my letos přinášíme novou kategorii, která má za cíl soutěž oživit, přiblížit ji současným generacím a dát prostor pro vlastní tvořivost mladých lidí. Úkolem soutěžících bude natočit krátké video na téma Poklad jazyka českého. Věříme, že tato forma osloví mladé tvůrce, nabídne jim možnost využít moderní technologie a zároveň se zamyslet nad tím, co pro ně znamená jazyk, který užíváme každý den – jazyk český.

Jedním z velkých děl Jana Amose Komenského byl právě Poklad jazyka českého (*Thesaurus linguae Bohemicae*). Tato práce byla výsledkem jeho celoživotní snahy uchovat, rozvíjet a systematizovat český jazyk. Komenský začal na *Pokladu* pracovat kolem roku 1612 a k dílu se znovu a znovu vracel po celý svůj život. Jeho záměrem bylo vytvořit nejen rozsáhlý slovník českého jazyka, ale také zachytit jeho bohatství, krásu a význam. Chtěl shromáždit nejen slova, ale i jejich významy, užití v textech, příklady z české literatury a ukázat jazyk jako nástroj poznání i most mezi kulturami.

Základ shromážděné slovní zásoby Komenského tvořily vlastní výpisy, jak je možno soudit z textu uvedené už poznámky k 22. kapitole české Didaktiky a z poznámky v předmluvě Čtenáři českému pozdravení k českému vydání Brány jazyků, kde se praví: „... česká (tj. slova) jsem přes dvacet let pořád s velikou pilností jakož knih starých všelijakých čtením, tak i z rozmlouvání odevšad shledával, poznamenával, v řád uvodil, abychom sklad jazyka svého pospolu, plněji snad než který národ, míti mohli...“ (S. Králík, 1970)

Tato slova svědčí o jeho obrovské pili a touze, aby český jazyk obstál v konkurenci ostatních evropských jazyků a neztratil své místo mezi kulturními jazyky světa.

Osud však nebyl k tomuto dílu příznivý. Po více než čtyřiceti letech úsilí Komenský o *Poklad jazyka českého* tragicky přišel – rukopisy shořely při požáru v Lešně roku 1656. Ztratil tak plody téměř celého života. Přesto ani tato rána jeho úsilí nezastavila. Měl odvahu a víru začít znovu, i když věděl, že už nikdy nedokončí tak rozsáhlou práci v plném rozsahu. Jeho vlastní slova „*té ztráty nepřestanu litovat*“ mluví o hloubce bolesti, ale jeho čin – pustit se znovu do práce – vypovídá o síle odhodlání.

Tento příběh může být inspirací i pro dnešní generaci. Komenský nám připomíná, že i když přijdeme o to, na čem dlouho pracujeme, má smysl nevzdávat se a znovu hledat cestu k cíli. Jeho život je důkazem víry v hodnoty, které přesahují jednotlivce – víry v sílu vzdělání, jazyka a lidského ducha.

Touto novou kategorií bychom chtěli dát soutěžícím možnost přemýšlet, co je jejich vlastním „pokladem jazyka českého“. Může jím být slovo, báseň, přísloví, píseň, nebo třeba jen věta, která pro ně nese hlubší význam. Krátkým videem mohou ukázat, že jazyk není mrtvá minulost, ale živý poklad, který máme každý den ve svých rukou.

KRÁLÍK, Stanislav. *Jan Amos Komenský a český jazyk*. Naše řeč. 1970, roč. 53, č. 4–5, s. 215–227.